

Belgrad, Zagreb in Ljubljana oglašeni za odprta mesta!

Diplomatje napovedujejo letalske napade na Jugoslavijo. Premier Simović sklical izredno sejo kabineta, na kateri bo najbrže padla odločitev. General Peter Bojavič imenovan za vrhovnega poveljnika oborožene sile. Sovjeti priznali novo belgradsko vlado in pričakuje se podpis pakta vzajemne pomoči med Jugoslavijo, Rusijo, Turčijo in Grčijo. Ogrski premier izvršil samomor zaradi Jugoslavije. Angleži se umaknili iz Bengazija, važnega libijskega pristanišnega mesta.

ELGRAD, 4. apr.—Vlada je jutraj razglasila Belgrad, Zagreb in Ljubljano za odprta mesta, na kateri bo razprava o letalskih napadih na Jugoslavijo. Konflikt se bo pričel s letalskimi napadi na Belgrad.

Premier Simović je sklical izredno sejo članov svojega kabineta, na kateri bo razprava o letalskih napadih na Jugoslavijo. Konflikt se bo pričel s letalskimi napadi na Belgrad.

General Peter Bojavič, vodja armade, ki je porazila v drugi balkanski vojni, je bil imenovan za vrhovnega poveljnika jugoslovanske sile. Naznanjeno je, da bo Dimitrij Živkovski, direktor vojaških operacij, imenovan za vrhovnega poveljnika jugoslovanske sile.

SKVA, 4. apr.—Komisarij za zunanje zadeve je uradno objavil, da so sovjeti priznali jugoslovansko vlado. Po priporočilu komisarja Višinskih, imenovanega za vrhovnega poveljnika jugoslovanske sile, so sovjeti priznali jugoslovansko vlado.

UDIMPEŠTA, 3. apr.—Graf Teliški, predsednik ogrske vlade, je danes objavil izjavo, da je vso svojo oblast uporabil, da bi preprečil, da bi ogrski vojaški častniki alarirali napad na Jugoslavijo.

AIRO, EGIPCI, 4. apr.—Vrhovno poveljstvo je naznanilo, da je angleška armada iz Benue, važnega pristanišnega mesta v Libiji, ki so ga Angleži okupirali pred nekaj tedni, umaknili in bil pojasnjen.

ELGRAD, 3. apr.—Ruth Mitchell, sestra pokojnega ameriškega generala in letalca Williama Mitchellja, je postala članica jugoslovanske organizacije komitejev, ki deluje v Ameriki. Ova je prva inozemska članica jugoslovanske organizacije komitejev, ki deluje v Ameriki. Ova je prva inozemska članica jugoslovanske organizacije komitejev, ki deluje v Ameriki.

ELGRAD, 3. apr.—Ruth Mitchell, sestra pokojnega ameriškega generala in letalca Williama Mitchellja, je postala članica jugoslovanske organizacije komitejev, ki deluje v Ameriki. Ova je prva inozemska članica jugoslovanske organizacije komitejev, ki deluje v Ameriki.

Domače vesti

Is Montano

Butte, Mont. — Pred dnevi je tu umrl Jože Petric, star 59 let in rojen v Bojani vasi pri Metliki v Beli Krajini. Bil je samski in tu zapušta dva brata. Bil je član društva 149 SSPZ.

Nov grob v Pennsylvaniji

Bentleyville, Pa. — Te dni je tukaj umrl Josip Potisek, star 51 let in rojen v Podmilu pri Litiji na Dolenjskem, po domače Francinov Josk. V Ameriki je bil 20 let in tu zapušta ženo in štiri nedoročene otroke, v Toledo, O., se stro in v Libaryju, Pa., druge sorodnike. Bil je član društva 240 SNPJ.

Nov grob v starem kraju

Aurora, Minn. — Jos. Omerza, član društva 43 SNPJ, je prejel žalostno vest, da je 17. decembra 1940 umrl v Ljubljani njegov brat, profesor Franc Omerza, rojen 28. marca 1885 v Žuče pri vasi. Pokopan je bil v St. Vidu nad Ljubljano v profesorski grobnici v zavodu sv. Stanislava. V Ameriki zapušta dva brata, v stari domovini pa tri sestre.

Vprašanje ameriške pomoči Turčiji

Politična in vojaška kooperacija z Jugoslavijo

Istanbul, Turčija, 3. apr. — Diplomatični krogi poročajo, da skuša turški poslanik v Washingtonu ugotoviti, kako veliko pomoč Turčija lahko pričakuje od Amerike v smislu in kongresu sprejetega zakona, če stopi v vojno na strani Velike Britanije. Poslanik je bil instruiran, naj skuša dobiti točne informacije o tej zadevi.

Tukajšnji krogi pravijo, da je Turčija zavzela stališče, da je upravičena do podpore s strani Združenih držav kot zavezanka Anglije in ker se je izrekla za odpor proti agresiji. Politična in vojaška kooperacija med Turčijo in Jugoslavijo je predmet diskuzij. Jugoslovanski poslanik je v stalnih stikih s turškimi zunanjimi uradom in bo morda odpotoval v Belgrad, kjer bo poročal svoji vladi. Tja bo morda odpotoval tudi turški zunanji minister Sukru Saracoglu.

London, 3. apr. — Detaje o prijetju Milana Stojadinovića, bivšega jugoslovanskega premierja in prijatelja nacijev, je večer razkril v parlamentu zunanji podminister Richard A. Butler. Dejal je, da ga je prejšnja belgradska vlada informirala 15. marca, da namerava izgnati Stojadinovića in ga vprašala, ali mu bo Anglija dovolila vstop na svoje ozemlje in ga tam držala. Butler je dejal, da bo bivši premier ostal na angleškem ozemlju. Kje se Stojadinović zdaj nahaja, Butler ni povedal, toda nedavno objavljena vest se je glasila, da biva v Egiptu.

Odvetnica Bridgesa povezana s komunisti

San Francisco, Cal., 3. apr. — Benjamin Gitlow, bivši tajnik ameriške komunistične stranke, je pri zaslišanju glede deportacije Harryja Bridgesa, voditelja uni CIO na zapadu, ki je bil rojen v Avstraliji in ni ameriški državljan, povedal, da je Carol W. King, zagovornica Bridgesa, povezana s komunisti. Dejal je, da je direktorica Daily Worker Publishing Co., ki izdaja dnevnik Daily Worker, glasilo komunistične stranke. Zaslihanje proti H. Bridgesu vodi sodnik Charles Sears iz Buffala, N. Y., federalno vlado pa zastopa Clarence Goodwin in Albert del Guercio. Gitlow je kot priča v proceduri proti Bridgesu ponovno naglasil, da je cilj komunistične stranke, da vedno strmoglavljene ameriške vlade in da stranka vodi svoje aktivnosti po navodilih komunistične internacionale, katere sedež je v Moskvi.

Clani unije ADF za kooperacijo z vlado

Indianapolis, Ind., 3. apr. — Esekutivni odbor bratovščine tesarjev (ADF) je sprejel na svoji seji resolucijo, v kateri zagotavlja vlado, da bo kooperiral z njo v vseh ozirih v prizadevanju, katerih namen je preprečenje ustavitve dela v obrambnih industrijah. Vse nastale spore z delodajalci bo bratovščina skušala izravnavati na miren način.

Dva nemška parnika v plamenih

Mehika aretirala nemške mornarje

Lima, Peru, 3. apr. — Nemška parnika Muenchen in Hermont, ki sta pobegnili iz Callaoja, perujske luke, zadnji ponedeljek ponoči, sta bila večeraj najdena na morju dvesto milj od perujskega obrežja. Oba sta v ognju, ki so ga zaneli člani posadk, in se potapljata.

Parnika je našla perujska križarka Grau, ki ju je lovila. Rešilnih čolnov ni na parnikoma, kar pomeni, da so jih zasedli mornarji, preden so ju zažgali. Križarka zdaj išče mornarje. Doznava se, da je v bližini križarila kanadska bojna ladja in prežala na parnika. To je bil menda vzrok, da so ju Nemci uničili, da ne bi prišla v kanadske roke.

Tampico, Mehika, 3. apr. — Podadmiral Luis Hurtado de Mendoza je izjavil, da je preprečil uničenje devetih nemških parnikov po članih posadk. Te je zasledila mehiška vlada in aretirala častnike in mornarje. Aretirajo je odredil mehiški notranji minister po odkritju evidence, da so Nemci nameravali uničiti parnike.

Caracas, Venezuela, 3. apr. — Vlada je sinoči protestirala pri diplomatskih reprezentantih Nemčije in Italije, ker so odredili uničenje štirih nemških in italijanskih parnikov v venezuelskih lukah. Protest pravi, da sta vladi v Berlinu in Rimu odgovorni za obnašanje mornarjev, ki so zaneli ogenj na parnikih, da ne bi prišli v angleške roke.

Pomorske baze za Ameriko v Mehiki

Pogajanja glede sklenitve pakta

Mexico City, 3. apr. — Mehiske avtoritete poročajo, da so bili načrti glede izboljšanja luk v Salina Cruzu in Mazatlanu in gradnje pomorskih baz za ameriško vojno mornarico sestavljene. Te bodo zgrajene ob zapadnem mehiškem obrežju, da zamaše vrzel med Californijo in Panamskih prekopom.

Kanal pri Salina Cruzu, po katerem lahko plovejo zdaj le ladje, katerih tonaža ne znaša čez 6000 ton, bo poglobljen, da bodo lahko pluli tudi ladjedelnice, pomole in skladišča. Železnika zveza med kanalom in Puerto bo izboljšana.

Mornarični veščaki in inženirji zdaj študirajo načrte glede izboljšanja luke v Mazatlanu. Kakor hitro bodo odobreni, bo dan signal za konstrukcijo oporišč. Nadaljnja oporišča za ameriške bojne ladje bodo zgrajena v Magdalenenskem zalivu in v strateških krajih ob Mehikanskem zalivu. Gradnjo bo financirala Amerika, toda Mehika bo obdržala kontrolo nad oporišči.

Deklaracija, da mora Mehika priznati skupnost ameriških interesov in kooperirati z Združenimi državami in latinskimi republikami v moralni in materialni obrambi zapadne hemisfere, je bila soglasno odobrena v mehiškem senatu. To se je zgodilo po naznanilu o začetku pogajanj med Mehiko in Ameriko glede sklenitve obrambnega pakta.

njih, katerih namen je preprečenje ustavitve dela v obrambnih industrijah. Vse nastale spore z delodajalci bo bratovščina skušala izravnavati na miren način.

KONGRES SE IZREKEL ZA PREISKAVO STAVK

Vlada posegla v konflikt med avtno unijo in Ford Motor Co.

STIRJE RUDARJI UBITI V HARLANU

Washington, D. C., 3. apr. — Nižja kongresna zbornica je večeraj s 324 proti enemu glasu sprejela predlog glede preiskave stavk v obrambnih industrijah, ki ovirajo produkcijo bojne opreme. Proti je glasoval samo kongresnik Vito Marcantonio, član Ameriške delavske stranke (New York). Preiskava stavk je bila poverjena odsekom za vojaške in mornarične zadeve.

Kongresnik Howard W. Smith, demokrat iz Virginije, je v svojem govoru udaril na predsedniku Rooseveltu in mu očital, da ni storil še nobenega koraka za končanje delavske krize, katero je označil za komunistično revoluto. Drugi kongresniki so se pridružili kritiki.

Detroit, Mich., 3. apr. — Poskus glede obnove obrata v tovarnah Ford Motor Co. v River Rouge, ki so morale zapreti vrata zaradi stavke, katero je oklical unija avtnih delavcev CIO, bo danes storjen. V teh tovarnah je uposlenih okrog 85,000 delavcev.

James F. Dewey, član pravnega odbora federalnega delavčega departamenta, se je izrekel za nadaljevanje pogajanj, da se konflikt med unijo in kompanijo likvidira, po konferenci s petimi reprezentanti kompanije. Harry Mack, ravnatelj Fordovih tovarnov v Dearbornu, govori v imenu kompanije. Dewey je prejel sestank s predstavniki avtne unije.

Governor Murray D. Van Wagoner se je odzval pozivu kompanije in župana Johna Careyja v Dearbornu, naj pošlje državne policije "za vzdrževanje miru in reda" pred Fordovimi tovarnimi. Michael F. Wildman, direktor organizatorne kampanije unije, je dejal, da je stavka stoodstotna. Kompanija je pozvala stavarke, naj se vrnejo na delo, a ni dobila odziva.

Harlan, Ky., 3. apr. — Stirje piketi, člani rudarske unije UMW, so bili ubiti, pet pa je bilo ranjenih po kompanijskih pobojnih. Podre so jih krogile iz strojnica. Število žrtv je naraslo na šest kot posledica bitk med rudarji in pobojniki v zadnjih dveh dneh, 30 pa je bilo ranjenih. Izgleda, da se bodo bitke obnovile, če bodo kompanije odredile obratovanje premogovnikov s stavkokazi.

New York, 3. apr. — John L. Lewis, predsednik rudarske unije United Mine Workers of America, se je izrekel proti vladnemu posredovanju v meznem sporu med unijo in operatorji. "Mi ne bomo sledili novi formuli, katero je odkril federalni posredovalni odbor", je dejal. "Ta formula je, poziv delavcem, naj se vrnejo na delo, zlom stavke, potem pa naj bi šli njihovi reprezentanti v Washington in na pritisk članov posredovalnega odbora, sankcionirali kapitulacijo. Unija bo vztrajala v borbi, dokler ne izvojuje svojih zahtev."

Japonski vladni svet reorganiziran

Tokio, 3. apr. — Premier Fumimaro Konoje je naznanil reorganiziranje ožjega vladnega sveta. General Heisuke Janagawa je bil imenovan za predsednika sveta. On ima pozicijo justičnega ministra v Konojevem kabinetu. Sotaro Iiwatari, bivši finančni minister, je bil izbran za tajnika, Šigeru Hazama pa za načelnika organizacijskega biroja.

Nepokoj med begunci v Franciji

Ameriške organizacije lajšajo bedo

Marselles, Francija, 3. apr. — Nepokoj med tuji in begunci, ki se nahajajo v koncentracijskih taboriščih, narašča in dela velike preglednice Petainovi vladi. Porazena Francija potroši skoro milijon frankov dnevno za nasilje beguncev. Slabo razpoloženje med tujimi državniki, pisatelji, žurnalisti in umetniki, ki so internirani, vznemirja avtoritete. Boje se, da bo morala Francija to na plačati visoko ceno v bodočnosti.

V neokupirani Franciji biva okrog 90,000 tujcev, katere je sprejela tretja republika. Ena tretjina teh se nahaja v osmih taboriščih za begunce, ostali pa v delavskih in vojaških taboriščih. Med njimi so židje, sovražniki nacijev in fašistov ter španski republikanci, ki so bili pred nekaj meseci brez domovine, zdaj pa so celo brez kontinenta.

Devetnajst pomožnih organizacij, večina ameriških, aktivnih v Franciji, se je združilo, da store kar je največ mogoče za ublažitev bede med begunci. Najbolj vzorno je taborišče, ki ga vzdržuje Mehika za španske begunce. To se nahaja pri La Reynardu; najhujša kazen za kršenje discipline je izgon iz taborišča. To se popolnoma razlikuje od taborišč pri Argelesu, Altesu in Barcanesu, ki izgledajo kot pušave. Begunci v mehiškem taborišču dobivajo boljše hrano in živijo v bolj sanitarnih razmerah. To taborišče nadzirajo španski vojni veterani, do čim ostala straža francoski policaji.

Svinarske, ameriške, židovske in nekatere druge pomožne organizacije skušajo potegniti kar največ mogoče beguncev iz francoskih taborišč. To se dogaja le v slučajih, če se sorodniki beguncev obvežejo, da jih bodo podpirali in pomagali onim, ki bi radi zapustili Francijo.

Za ostale skrb, da dobivajo živila in druge potrebščine. Denar za kritje stroškov prihaja iz posebnih skladov. Dobrodelni delavci jih uje ročnih del. Švicarska grupa skrbuje otroke z mlekom in vseh taboriščih, v katerih ji je dovoljeno funkcioniranje. V mnogih taboriščih so razmere neznosne in pojavili so se nemiri, katere pa so francoske oblasti kmalu zatirale.

Unija CIO grozi z obnovo stavke

Federalni posredovalni odbor poseže v konflikt

Chicago, 3. apr. — Unija Farm Equipment Workers CIO je zapretila z obnovo stavke v tovarnah International Harvester Co. Člani te so se vrnili na delo v ponedeljek po osem tednov trajajoči stavki.

Frank Sliva, predsednik unije, je poslal telegram C. A. Dykstru, načelniku federalnega posredovalnega odbora, v katerem pravi, da zaupniki unije v tovarnah razpravljajo o oklicu stavke, ker kompanija zapostavlja člane te unije; kompanija je zaničala obdolžitve.

Washington, D. C., 3. apr. — Frances Perkins, delavska tajnica, je naznanila, da bo federalni posredovalni odbor posegel v konflikt med avtno unijo CIO in Allis-Chalmers Mfg. Co., Milwaukee, Wis., z namenom, da konča stavko, ki traja že deset tednov.

Avtna unija je prej apelirala na predsednika Roosevelta, naj instruiira posredovalni odbor, da ta izsili obnovo pogajanj med unijo in kompanijo.

Philadelphia, Pa., 3. apr. —

BEVIN ODGOVORIL KRITIKOM V PARLAMENTU

Delavski minister odaril po industrijah

CHURCHILLOVA VLADA SVARI JAPONSKO

London, 3. apr. — Delavski minister Ernest Bevin je večeraj odgovoril konservativcem v parlamentu, ki so kritizirali njegovo politiko in ga obdolžili, da se ne bo poslužiti svoje oblasti in nastopiti proti delavcem, ki s stavkami ovirajo produkcijo v industrijah. Bevin je v odgovoru zvrnil krivdo za položaj na industrijske magnate in konservativce, ki jih podpirajo.

Konservativci O. E. Simmonds je očital Bevinu, da je odzval delodajalcem pravico odpuščanja delavcev in da te ni nadomestil z drugo učinkovito nadrebo. "V vojnih industrijah je še vedno pomanjkanje izurjenih delavcev", je rekel Simmonds. "Delavski minister bi lahko potisnil delavce in delavke, uposlene v teh industrijah, v kategorijo onih, ki so v armadi."

Bevin je v odgovoru na kritike naglasil, da je industrijska kriza posledica politike parlamenta, ki se je začela pred petnajstimi leti. Izurjeni delavci so bili kot rezultat te politike poginani iz industrij, ker so magnati namenoma zapirali tovarne. Ti so vztrajali na stališču, da se vlada ne sme vmešavati v njihove afeze, zdaj pa hočejo od nje protekcijo.

Richard A. Butler, zunanji podminister, je v imenu Churchillove vlade informiral japonskega poslanika, da Anglija ni zadovoljna z japonsko trgovinsko politiko na Kitajskem. "Poslanika sem opozoril na situacijo na Kitajskem in dejstvo, da je tokijska politika v konfliktu z načelom vzdrževanja odprtih vrat", je dejal Butler. Na vprašanje, ali Velika Britanija dela ranje v roki z Ameriko, je Butler odgovoril, da vlada popoln sporazum med državama v vseh ozirih in da obe zasledujeta isto politiko.

Rim, 3. apr. — Virginio Gayda, urednik Mussolinijevega lista, je naznanil dosego sporazuma med Mussolinijem in japonskim zunanjim ministrom Matsuokom. Ta predvideva skupno akcijo Italije, Nemčije in Japonske proti Združenim državam, če se slednje zapleto v vojno z osi.

Zunanji opazovalci še vedno ugibajo, kako daleč je Japonska pripravljena iti v podporjari Italije in Nemčije. Matsuoka se je večeraj oglašil v Vatikanu in govoril s papežem Pijem 65 minut. O čem sta govorila, ni znano.

Daladier in Reynaud osvobodjena

London, 3. apr. — List Daily Mail je objavil poročilo iz kraja ob špansko-francoski meji, da sta bila bivša francoska premierja Edouard Daladier in Paul Reynaud osvobodjena. Oba sta bila aretirana po kapitulaciji Francije pred Nemčijo na obtožbo, da sta pognala nepriljubljeno Francijo v vojno. Poročilo dostavlja, da Daladier biva pri svojih prijateljih v nekem distriktu, Reynaud pa v bližini Toulousea.

Stavka v tovarnah J. G. Brill Co. je bila večeraj končana z zmago jeklarke unije CIO. Kompanija je pristala na zahtevo za zvižanje mezde in stavarji so se danes vrnili na delo. Stavka, v kateri je bilo zavezanih 1535 delavcev, je bila oklicana 12. marca.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE
PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Narodna in Zdravstvena društva (even Chicago) in Canada
\$2.00 na leto, \$3.50 za pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago
in Slovene \$1.50 na leto, \$2.75 za pol leta; za Slovene
\$2.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago)
and Canada \$2.00 per year, Chicago and Slovene \$1.50 per year,
foreign countries \$2.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi dopisov in nena-
rodenih članov ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine
(kritike, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju
le v skladu, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of commu-
nications and unsolicited articles will not be returned. Other
manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned
to sender only when accompanied by self-addressed and stamped
envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom
PROSVETA
2657-59 So. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavo na primer (April 20, 1941), poleg vašem
imena in naslova pomeni, da vam je s tem delom posredni
posrednik. Posrednik je pravilno, da se vam list ne vrne.

Glasovi iz naselbin

Zeli posnemalcev

Chicora. Pa. — Pošiljam vam šest dolarjev za celoletno naročnino in se vam lepo zahvalim za koledarček, ki naj bo v spomin starim in mladim. Jaz sem ga dala v okvir in tako bi moral storiti vsako, ki je kdaj hodil bos po trnju in kamenju, kot sem jaz v stari domovini in ko sem moji otroci hodili tukaj v Ameriki v kolmarjanske šole; ne samo moji otroci, marveč tudi angleški so hodili bos.

Svetujem vam, da za prihodnje leto nabavite koledar dveh starih pionirjev, s sliko najbolj starega možkega in ženske, na sredi pa žakelj dolarjev in prav dolge prste, da bosta grabila po njih in se smejala. Tudi nam bi bilo to za smeh. Ostajam vaša stara naročnica —

Katarina Rob.

Nekaj zares, nekaj za smeh

Milwaukee. — Ko sem čital dopis Therese Dušakove iz Oglethya, Ill., me je takoj malo prijel, ker pravi, da ni veliko dopisov iz Milwaukeeja. No, kaj pa Joe Vidmar, ki jo vabi, naj pride sem, ker tukaj je dosti "zauber" fantov? Če nečes prinesiti svojega srca, ga pa kupi pri mesarju, ker za župo bo že dobro.

Ampak tudi tukaj imamo dosti vdov, toda so tako pobožne, da se ne marajo naročiti na Prosveto, marveč le na Amerikanskega Slovence, ker jim gospod tako priporoča. Tudi o ponovni možnosti ne marajo nič slišati. Večinoma so prej imele salune, nekatere so si jih pa tudi po mošev smrti nabavile, vsaka pa ima "boardarje", seveda enega bolj mladega, da ji pomaga. Ampak samo da je poštenost pri hiši, pa so tudi gospod zadovoljni in ne ugovarjajo, kajti kovertica se še zmeraj dobi.

Vsakdo, ki ga srečam, mi pravi, zakaj nič ne pišem v Prosveto. No, ja, si mislim, pa naj bo. Tukaj so prokleto slabe razmere, odkar nimamo več tiste vlade, ki smo jo imeli pred leti pod Hoanom. Zdaj so bolj trojke ubrajtani. Seveda imamo zdaj tudi več slovenske duhovščine, ki je proti vsaki napredni stvari. Posebno sta jim trn v peti Prosveta in Mladinski list. Proletarec je pa že tako "frdaman."

Ko je prišla iz šole punčka mojega bossa, je rekla, da ne sme več čitati Mladinskega lista, ker so gospod povedali, da je to treba delavcem povedati, odprto povedati in odprto jim pokazati na skrivnega sovražnika za hrbtom, ne pa samo demagogirati o posledicah te ali one stavke in "gnili demokraciji!"

Kdor je čital knjigo "Out of the Night," lahko vidi, kako so komunisti v Nemčiji izrabljali delavske stavke in nesramno varali poštene in nič hudega sluteče delavce; toliko časa so izrabljali stavko v svoje zarotniške namene, da so pomagali ustvariti Hitlerja, ki je zatrl stavke in delavske organizacije in danes imajo delavci v Nemčiji le aramotno sužnost. Ali mislite, da so komunistični "gengsterji" v Ameriki kaj drugačni kot so bili v Nemčiji in drugod? Zelo, zelo se motite, če to mislite.

Od 140 milijonov ljudi v Združenih državah je okrog 50 milijonov industrijskih delavcev in od teh petdeset milijonov delavcev je komaj osem milijonov organiziranih v unijah. Zelo malo! Velika večina je še neorganiziranih in ta večina gleda na organiziranje, kaj delajo; ta večina ni vsa zabita, je mnogo pametnih in izobraženih med njimi, je pa slabo poučena in lahko verjame demagogom (kakršen je kongresnik Dies), ki kriče, da so na čelu unij in stavk sami komunisti.

Tot seveda ni res. V unijah CIO ni niti pet odstotkov komunistov in velika večina lokalnih voditeljev je poštenih—res pa je, da so nekatere unije CIO pod vodstvom komunistov, kakor je tudi res, da so nekatere unije Ameriške delavske federacije pod vodstvom raketirjev, ne pa vse. Ampak le nekaj falotov zadostuje, da dobe VSE unije slabo ime pri večini ameriških delavcev. Res je tudi to, da je večina današnjih stavk upravičenih in njihov namen je dober za delavce, res je pa tudi to, da so nekatere stavke delo komunističnih hujskačev in delavci bi dobili, kar zahtevajo—brez stavke, če bi imeli diplomate namesto "gengsterjev" za voditelje.

Gallupovo glasovanje je pred kratkim pokazalo, da je 85% ameriške publike proti stavkam v tem času. To ni nobena šala, kajti stara resnica je, da izguba simpatij publike je izguba stavke. Pošteni delavski voditelji to vedo. Zlasti nima ameriška publika nobenih simpatij do stavk, ki izvirajo iz civilne vojne med

(Dalje v zadnji koloni.)

vnik Prosveto, ker to je naš list, v katerem se lahko podamo pogovorimo. Seveda priporočam tudi uredniku, naj rabi slovenske besede, kajti te nove ne razumejo naši stari čitatelji. In tako moram večkrat slišati, da Prosveta ni več taka kot je bila. Pa dovolj za danes in brez zamere.—Louis Barborich, 16, zastopnik.

Žalosten prizor

Hermine. Pa. — Dne 23. marca se je pri nas zgodila velika nesreča, ki je zahtevala štiri mlada življenja. Johnu Kustratu, ruske narodnosti, so utonili štiri otroci, dva fantka in dve deklici v starosti od pet do deset let. Dva sta hodila v šolo, dva pa menda še ne.

V nedeljo nekako ob treh popoldne sem stopil iz hiše, pa vidim, da letijo ljudje dol proti potoku. Šel sem tudi jaz, da vidim, kaj je. Ko pridemo do potoka, nismo mogli preko, ker je bila voda prevelika — nekatere so šli vseeno, čeprav so bili do kolen mokri.

Na drugi strani potoka ob železniškem nasipu je tako zvana "žabja luža", v kateri v poletnem času ni skoraj nobene vode in tudi še nobeno zimo je ljudje ne pomnijo toliko kot letos. Na lastne oči sem videl, da jo je od šest čevljev naprej. Ker je luža zamrznila, so šli Kustratovi otroci s svojim "kitom" na led, katerega so spuščali v zrak in letali za njim. Kakih 25 čevljev od brega pa se je led udrl in vsi štiri so izginili v vodo.

K sreči je bil v bližini mali sosedom fant, ki je videl nesrečo in brž alarmiral starše in druge. Vseprek je drlo tja, staro in mlado, da vidijo, kaj se je pravzaprav zgodilo. V eni uri je bilo na licu mesta kakih dva tisoč ljudi iz vseh krajev — domačinov, iz Keystona, Irvina in Greensburga. Tudi prva pomoč (first aid) je prišla iz vseh krajev, da bi otrokom rešili življenje, a vse zaman. Na vse načine so se trudili, a bilo je prepozno, zakaj predno so jih dobili iz ledene vode, je preteklo že eno uro.

Naš rojak Frank Rope, ki je skoraj Kustratov sosed, je bil menda med prvimi na licu mesta. Ko hitro so bolj tanko pa dolgo drevo posekali in ga vrgli čez lužo tam, kjer so se otroci utopili, je Frank brž nataknil višoke gumbove in šel po tistem deblu s kavljem in lestvo, ki so jo prinesli gasilci. Začel je ribariti in res ga ni dolgo vzelo, da je tri potegnili ven, toda četrtega ni mogel precej časa dobiti, tako da je vzelo eno uro časa od utoinitve do rešitve. Pri iakanju mu je pomagal John Camfield, ali Frank Rope je dobil vse štiri vem s požarnim kavljem.

Po pravici povedano, to je bil žalosten prizor v tej mali naselbini. Bilo je šest policijskih patrul, da so urejevali promet na cesti, ker je bilo na eni strani vse zamašeno.

Ravno danes, ko to pišem, pokopujejo te male žrtve v Greensburgu na West Moreland Memorial Cemetery in v veliko udeležbo občinstva; ljudje so prišli od blizu in daleč in družini izkazali simpatije, ali po toči ne pomagajo zvoniti. Mož je imel šest otrok, vsi še mali; najstarejši fant je star komaj 12 let, najmlajši pa okrog dve leti. Star

šem sta ostala ta dva, drugi štirje pa so se morali posloviti od očeta in matere v rani, rani mladosti.

Torej bodite previdni in pazite na otroke. Ampak kaj to pišem, mar sem bil jaz previden in pazil na svoje otroke? Ne! Pred štirimi tedni je ravno tam notri padel moj 16-letni sin. Bil je do vratu v vodi in se je komaj rešil, ker se je tudi njemu udrl led. O vsem tem sem izvedel šele, ko je prišel domov ves moker. Pravijo: mali otroci, mala skrb, veliki otroci, velika skrb. Je menda res tako. Človek ima samo skrb in nič drugega. Če bi mogel ubogi delavec živeti od samih skrbi, bi še šlo, ker potem bi ne potreboval nobene hrane.

Frank Fink, 200.

Svet se čudno vrti

Detroit. — Vendar je večina spoznala, da je otročje obkladači drug drugega s "petokolonci", "sopotniki" itd. Je res dovolj žalostno, da jih nekdo išče tam, kjer jih ni, in to na naše stroške. Dovolj imamo drugih stvari, da razpravljamo o njih in skušamo najti resnico, ki je danes tako globoko zakopana. Res smo majhen del naroda, vendar pa lahko nekaj storimo v njegovo korist.

Vsakdo mora priznati, da je sedanja vlada veliko storila za delavstvo. Ako bi imeli dobre časopise v toliki meri kot imamo meščanske, bi bil danes sleherni delavec organiziran v uniji. Vendar nas vse to ne sme upavati.

Poglejmo pa let nazaj, kakšen krik je meščansko časopisje zagnalo, ko je vlada določila nekaj denarja za podpiranje brezposelnih. Takrat so kričali, da bo šla dežela v bankrot, danes, ko se izdajajo milijarde, je pa vse dobro. Zdaj časopisje le kriči, da delavstvo zadržuje obrambno delo, ker se sem pa tega pa ne pove, kdo ga je zakrivil.

Svet se res čudno vrti. V zadnji kampanji smo dosti čitali in slišali kakšen reakcionar je Willkie in kako bi zdrobil vse unije, če bi prišel v Belo hišo. Odkar pa je šel poraženi kandidat v Evropo in prišel nazaj, se je baje tako spremenil, da sam sebe več ne pozna in je proglasil, da je največji branitelj demokracije.

Dobro je tudi, da pogledamo v šolo, kamor gredo naši odrasli sinovi in mladi moške. Veste, ko si pošljete svoje otroke v šolo, da se kaj nauče, jim morate kupiti obleko, knjige in druge stvari; ta šola, kamor zdaj grede naši odrasli sinovi, jim preskrbi pa vse — obleko, hrano in še par dolarjev dobe. Kaj se bodo pa v nji naučili? Veste, učijo se ubijati ljudi in uničevati bogastvo, zato je šola prosta.

Poglejmo tudi nekoliko v nedavno preteklost, ko so šli naši sinovi in možje loviti kajzerja. Ampak on je še danes živ in ima vsega v izobilju, naših sinov pa še kosti ni več. Kdo ve, kakšna igra se igra danes, vemo pa dobro, da bo delavstvo plačalo.

Torej bratje in sestre, vidite, da imamo dovolj drugega dela kot pa, da obkladamo drug drugega z žaljivkami, kot paglavci na cesti. Saj smo vendar že dovolj stari. Prosveta nam je še potrebna, potrebna bolj ko kdaj prej. Treba pa je malo več misli in tolerance ter poštene kritike, ako je potrebna (brez osebne), pa bo odpadlo tako pisanje kot se je pojavilo zadnje čase. Človek je mislil, da gremo nazaj, ako bi ne bil prepričan, da moramo iti naprej, ako hočemo izboljšati človeško družbo. Proč tudi z vojno, ker ni potrebna in

ne koristna. Zakaj bi jo podpirali še mi, saj je dovolj grozno, če se ji ne bomo mogli izogniti.

Naši mestni očeti so se zavzeli, da zgrade velike hiše, kjer bi imal delavec čisto stanovanje in nizko najemnino. Oddali so gradbeno delo neki firmi iz Chicaga. Pa se je zgodilo, da se je začel rušiti temelj teh hiš. Začel se je prepri in sodnijska akcija. Preiskava je do danes pokazala, da je eden mestnih očetov dobil \$15,000 podkupnine, dva druga pa po \$5000, da so glasovali za slab gradbeni material. Zdaj so suspendirani in mestni odbor šteje še šest očetov. Če bo šla stvar naprej, zgrabimo še mestno vlado.

V Prosveti vidim, da se par članic pritožuje, češ da se nam ne posveča dovolj pozornosti, ker nimamo nobene glavne odbornice in tudi drugače se nas ignorira, kot da bi ne imele nobenih zaslug za razvoj SNPJ. Drage sestre, veste, še vedno drži pregovor, da žena podpira tri vogale pri hiši. Tako je tudi pri jednoti. Kjer je žena aktivna, tam je tudi družina v društvu in jednoti. Naša pravila pravijo, da beseda "član" pokriva tudi članico. Ako poroča gl. tajnik, da je to in to napravil za jednoto, si mislim, da je to napravil tudi mama. Jaz sem že enkrat zapisala, da je mnogo članov in članic, ki delajo leta in leta za društva in jednote, toda njih imena se le malokrat ali nikoli ne vidijo v javnosti. Kljub temu pa so aktivni, ker se zavedajo, da delajo za dobro stvar.

Če bi meni rekli kak član, da nisem sposobna zato, ker sem ženska, bi se postavila na noge in mu dokazala, da je v zmoti. Včasih so rekli, da ženska nič ne ve, ampak danes ni več tako; danes tudi možje priznavajo, da so ženske sposobne prijeti za vsako delo. Br. Barbič nam tudi v javnosti da priznanje. Sploh pa vsakdo ve, če bi ne bilo žensk, bi že davno izginili človeški rod. Da pa ni nobene ženske v glavnem uradu, ne drži. Saj je več mladih članic, ki delajo v glavnem uradu. Če bi možje nas ne priznali kot enakopravne, bi najeli same moške. In končno moramo priznati, da so bili naši gl. odborniki izvoljeni na konvenciji, ki je poleg referendumu naša najvišja instanca. Torej, sestre, ne mislimo, da nas možje zapostavljajo. Mar ni bilo že nekaj članic v glavnem odboru? In lahko se zgodi, da bo tudi prihodnja konvencija izvolila kakšno članico v gl. odbor.

Mary Bernik, 121.

Še se bo svet tepel

Cleveland. — Vsem nam je znano, vsaj bilo bi lahko, da ni bil še nihče s cvetjem obsut, ko se je v kritičnem času boril proti vojni. Tako vidimo tudi v Prosveti napade na one, ki si upajo odprto povedati svoje mnenje o vojni. In ti napadalniki dopisujejo povod, da si človek lahko predstavlja dotičnega, ki jih piše, kaj je. Dobro bi bilo, da se jih več oglasi tako kot se je Anton Zupan in več drugih pred njim. Saj nas je velika večina.

Že večkrat sem rekla, da bi se morale tudi ženske kaj oglasiti. Zakaj molčati in pustiti, da meščarji in rekujejo demokracijo na račun vaših sinov in mladih mož? Povejte svoje mnenje, pa naj bo tako ali tako, saj imamo še nekaj pravice in svobode. Koliko časa jo bomo še imeli, ne vemo. Da gre svoboda proti vragu, se vidi pri tem, koliko ima delavec še pravice. Strajk se danes imenuje sabotaža. Po 12 ur garajo po tovarnah, kjer izdelujejo orožje za — obrambo demokracije v Evropi in menda tudi v Aziji. Poznam jih, ki jim je 12-urno delo uničilo zdravje, med tem ko drugi tavajajo okrog in zaman prosijo dela. Ali je to demokracija? Bogme, ni! Če bo šlo tako naprej, bo naša demokracija in svoboda, kolikor jo še imamo, poteptana brez Hitlerja. Zlata doba za nikdar si te dobičkarje. Le škoda, da bodo žrtve mladi, nedolžni ljudje. Ampak izključiti bi ne smeli nobenih starih bojevnikov, ki se ogrevajo za vojno. Te bi morali poslati najprej, pa tudi če je star 75 let. Ni vrag, da ne bi nekaj ne napravili. Bolj verjetno je, da je njih pogum samo doma na gorkem in v zavetju.

Kot vse izgleda, se bo svet še tepel. Se bodo vojne pijavke pile kri nedolžnih ljudi.

Milka Pagon, 147.

Napori Finske za obnovo

Kdor je poznal Finsko pred vojno, in jo običe zdaj, opazi veliko izpremenjenost. Dvajset tisoč mrtvih, 40,000 ranjenih, razvaline naokrog po mestih in vaseh, to je res vojna. Mir z Rusijo je ugrabil deželi 11 milijonov ljudi, ki so dajali 10 odst. po proizvodnje. Finska je izgubila odst. poljedelske in 10 odst. gozdne površine. Iz odstopljenih krajev je pa morala država vzeti 460,000 beguncev, ki so pustili onkraj je za 10 milijard finskih mark narodega preživanja. Državni dolg se je povečal zaradi za petkratno vsoto na 17.5 milijarde finskih mark.

Damoklejev meč pa še vedno visi nad njo. Zunanepolitični položaj tudi na se ni razčistil. Zunanja trgovina dežele je bila zelo navezana na izvoz, je katastrofalno padla, blokada je živo zadela tudi Fince, vsek se mora čuditi, da je finski narod, če žilav in odporen, ohranil vsaj duhovne in etične vrednote nedotaknjene.

Prestolnica Helsinki se spet vrača k vsakemu življenju. Zadnje rane bombardiranja se čelijo, tehnična visoka šola je spet vstala, novljena iz razvalin. Šole so odprle vrata ista deca, ki je prej bežala pred ruskimi vojskami. Nekdanji frontniki zahajajo na svoje delo, prejšnja brezskrbnost se seveda more vrniti, vojna je vili v dušo in ob Fincev resno noto. Na vsak korak srečamo mladeniče in može z nezacepljenimi ranami in invalide. Slepí stopajo po ulicah, vodi jih na verižici.

Prehrana prebivalstva postaja vedno pereč problem. Ljudem, navajenim mirne hrane, zadostnih rezerv jajc, sira in masla, manjkuje vsega. Edino pristanišče na severu, Petsamo, dojava v deželo malo, so to le na razbeljeni kamen.

Kljub neugodnemu miru je pa ostala mladina ponosna, skeleča rana ji ni zlomila nika. V deželi ni opaziti niti sledu onega hilizma in prevratnih posledic, ki se javi drugod po vsaki vojni. Komunistični val, pljuskan lanske leto po Finskem, je poplaval zamrl. Vlada je vzela oblast energično in kljub strogim ukrepom, ki jih terja evropska vojna, ostala s podporo vseh strank na kratki osnovi.

Največjo skrb imajo sedaj Fini, kako se loti 400,000 beguncev iz Karelije. Večino so stanovali na deželi, vsaka župnija jih je vzela kaj. Pomladi bodo določili 30,000 novih in stojnih kmetij, vsaka s približno 15 ha zemlje. Veleposestniki bodo morali odstopiti zemljo naslednjim kmetom: kdor ima 25 do 50 ha zemlje, bo dal 15 odst. proč, od 50 do 75 ha 18 odst. do 100 ha 21 odst., od 200 ha dalje 25 odst. zemlje. Tako bodo pridobili za nove kmete blizu 225,000 ha zemlje. Finska ima torej po izgubi Karelije še vedno nad 2.6 mil. na ha kultivirane zemlje, 85 odst. posesta pa ima manj kot 25 ha, 68 odst. manj kot 10 ha zemlje. Nova agrarna reforma bo posebej delala Švede, ker bodo begunci naseljeni vema v švedski govorečih krajih Finske.

Obleka iz morske trave

Kakor poročajo iz Londona, so britski stveniki po dolgotrajnih poskusih uresničili izum, ki bo verjetno zrevolucioniral svet tekstilno industrijo. Po tem novem izumu mogoče morsko travo predelovati v tekstilno rovino, iz katere bodo izdelovali razno platno in tkano blago visoke kakovosti. Posebej merno bo novo blago za izdelovanje spodnjega perila in nogavic. To blago vsebuje 30 odstotkov kisline, a ne reagira na umazano. Razen tega ni vnetljivo. Poskusi so jali dve leti, preden so dovedli do uspeha.

V zvezi s tem poročajo, da se najboljša ska trava dobiva na Hebridih, od koder izvažajo letno okrog 400,000 ton te sirovine. Trilicne so doslej zadostovale za potrebe Britanije, odslej pa bodo pridobivali še večje količine. Po novem izumu postane lika Britanija skoraj neodvisna od uvoza tilnega blaga.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 4. aprila 1921)

Domače vesti. V Ringu, Kans., je umrl letni Frank Cej od Postojne, član SNPJ.

Delavske vesti. Krojaški delavci v Newku se vztrajajo v stavki.

Inozemstvo. Kemalovi Turki so docela priznali Grke v Anatoliji.

Sovjetska Rusija. Za 25 milijonov dolarjev sovskega zlata je na potu v Ameriko za kup ameriškega blaga.

(Dalje iz prve kolone.)

CIO in AFL. Te vojne, tega razkola pa bi delitelji na obeh straneh nočejo poravnati.

Ker želimo, da si ameriški delavci obravnavo stavke in da bi imeli čim več pravic v svojih upravičenih zahtevah, želimo, da bi delavci čim prej spoznali svojega pravega sovražnika, kateri jim danes povzroča več škode.

Člani federalne stanovanjske komisije ogledujejo "slumski" predel v Philadelphiji, kjer bodo zgrajene nove hiše.

Novice iz starega kraja

Slovenije ALOSTNA USODA MEČKEGA POSESTNIKA

Maribor, 21. jan.

Brilke usode je deležen posestnik Marko Strelec iz Markovca pri Sv. Marku. Najprej je trpel zaradi padavice. Potem pa so se pojavili znaki obolevanja uma. Zena in tri hčere niso vedele, kaj bi z njim. Tudi zdravnik ni mogel pomagati. Sedaj šele so domnevale ženske zdaleč morebitne posledice, pa so nesrečnega posestnika spravile v neko sobico. Vele je ves čas stokal in bridko o bolečinah.

V zvezi s tem so se razširile po bližnji razne govorice, ki so priletole ušes obojnih. Orožniški patrola se je takoj podala k reševanju, da se prepriča o priložnosti, v katerih živi Marko Strelec. Orožniki so našli nesrečnega posestnika. Ko so ga vprašali, kaj stoka, je dejal, da čuti bolečino po vsem telesu in da ga hudo bolijo noge. Ko so ga odvedli v bolnišnico, so ga opazili, da ima rane na obeh nogah zmrznjene. Zdravniki so zaslišali domače in odvedli vse potrebno za zboljšanje Strelecovih življenjskih pogojev, pa tudi za takojšnjo zdravilno pomoč.

ST V VISOKI STAROSTI

Poljčane, 21. jan.

Poljčane, 21. jan. Filip Spröger je bil doma sicer iz Lažan in spada tako v območje Loče, vendar smo ga šteli v Poljčane, ker se je vsak dan mudil tja na opravila, ko je pridal zaradi lesa ali se ukvarjal s poslovanjem. Preteklo nedeljo je ravno minilo leto, ko je 'Jutro' med najstarejšimi sodobniki našega kraja. In ravno čez leto in dan so ga preteklo nedeljo pokopali ob lepi udeležbi. Pogreb se je udeležilo ljudstvo iz štirih župnij, kar je zvečer leval v posteljo in jutrajni večer je prebujal. Zadnji čas je bil sam tu na tam, da bi bil umrl, da je že živel, da bi se slednjič rad odpeljal. Počival ta pokojnik res do zadnjega ni. Še novem letu je hodil kot okrogalep kupčije. Hodil je z ravnimi, vedno pokonci mož. Vsa leta in vsak čas je bil mahnil na Poljčane, dobre polne. Jeseni je bil vse sam in posejal. Bil je šegav. Kadar je prišel takole v gostilno na malo južje, se je vselej vsedel na svoj stalno mesto in kar žalosten bil, če je kdo prišel tja pred njim. Popel je osminko vina, več ali manj.

REZENETLJIVA TACIJAVNA V KAMNIKU

Kamnik, 21. jan.

Pred meseci smo čitali o strahotnem umoru v Studencu pri Dornžalcih. Že je kar nekaj dni, da bo umor ostal nepojasnil, ko se je našim orožnikom začelo dobivati, kakor vse kaže, sled. Vse okoliščnosti so se zdajle bolj zgoščevale okoli delodajalca Alojzija Lundera. Bil malo prej na dnini pri delu umorjen. Alojzij je do sedaj sosedne vasi Stegne prihranil in so mu bile razmere pri delu znane. Velja za delovnega in prepričljivega, se hitro prilagajal. Zato so se ga vsi ogibali. Tudi je bil že trikrat umorjen. Vse to je dalo zadostno razlago, da so ga hoteli temeljiteje vzeči v preizkušnjo. Vse to se o njegovih izjavah preizkušnjo, da so popolnoma izmišljene, so napravili na njegovem umu preiskavo: ki ni ostala brez pomena. Na podoben način so našli razlago strahu, hlače in preiskavo. Tudi na vprašanje, kaj je bil umorjen, Lunder ni

njih razmerah na pomoč oblastvo, ki naj bi nudilo revnim družinam v prvi vrsti potrebno prehrano.

Iz Murške Sobote pa so nam sporočili: Nenaden južni veter je dahnul čez Prekmurje in v pičlih dveh dneh raztopil ves sneg. Voda ni mogla nikamor odteči in je poplavlila soboške ulice, ki so bile še pokrite z debelo skorjo ledu. Bilo je dosti padcev, nekaj tudi s posledicami. V dveh dneh je Prekmurje postalo spet zeleno, kakor da smo na pragu pomladi, ne pa šele sredi zime.

Japonske čete zapustile severno Indokino

Saigon, Indokina, 3. apr. — Čez pet tisoč japonskih vojakov, nastanjenih v severnem delu Indokine, se je večeraj ukrcalo na parnike v Hajphongu, pravi tu objavljeno poročilo. To dostavlja, da so Japonci pobrali tudi protiletalske topove, katere so pred nekaj tedni postavili na letališču pri Hajphongu in Hanoju.

Francija upokojila mnogo generalov

Vichy, Francija, 3. apr. — Vojni minister Charles Huntziger je poslal s posebno odredbo 34 generalov v pokoj. Ti so bili poveljniki čet, ki so bile poražene v bitkah z Nemci zadnjo pomlad. Na njihova mesta je Huntziger imenoval nove generale.

Razprava o poljsko- češki državi

General Sikorski pojde v Washington

Ottawa, Kanada, 3. apr. — General Vladimir Sikorski, predsednik poljske vlade v izgnanstvu v Londonu, ki je v turek prišel v Kanado iz Anglije, bo obiskal Washington in razpravljal s predsednikom Rooseveltom glede formiranja skupne poljsko-čehoslovaške države po vojni. Taka država bi imela 50.000.000 prebivalcev.

General Sikorski, ki je star 60 let, je tudi vrhovni poveljnik poljske armade 20.000 mož, ki se nahajata na Škotskem. Njegov besednik je major Victor Cazalet, član angleškega parlamenta. On tvori zvezo med generalom in predsednikom angleške vlade Churchillom.

"Angleška vlada odobrava načrt glede formiranja skupne poljsko-čehoslovaške države", je dejal Cazalet. "Čeprav bi oba naroda obdržala svojo neodvisnost, bi imela svobodno trgovino in skupno zunanjo politiko. Na podlagi načrta bi se lahko sosednja ljudstva pridružila novi državi."

Sikorski ni podal nobene izjave o tem načrtu, omenil pa je, da bo o tem govoril po konferenci z Rooseveltom. Večerja je imel razgovor s premierjem Kingom in drugimi kanadskimi voditelji. Sikorski ne govori angleškega jezika.

Ali ste že naročili Prosveto ali Mladinski list svojemu prijatelju ali sorodniku v domovino? To je edini dar trajne vrednosti, ki ga za mal denar lahko pošljete svojcem v domovino.

X-Ray Helps Find TB

College freshman has X-ray taken of chest in campaign to find and prevent tuberculosis among students.

Sto petnajst let grške zgodovine

V začetku sedanjega, 20. stoletja nova Grčija še ni imela svojih prirodnih meja. Sto let poprej se je začel njen boj za svobodo in za neodvisnost, boj, ki je rodil nepričakovano lepe sadove. Stoletja in stoletja pridušeni grški nacionalizem si je dal tolikšnega duška, da je kazalo, kakor da ekspanzija nove Grčije ne pozna več meja.

Boj za neodvisnost

Leta 1826, ob koncu prve zmagovite vojne proti turški nadvladi—te vojne se je udeležil kot prostovoljec tudi slavni angleški pesnik lord Byron—obsega svobodna Grčija samo Peloponeški polotok. Boj za neodvisnost se nadaljuje; že štiri leta pozneje (1830) obogatili naslednica stare Helade po rusko-angleško-francoski pomorski zmagi nad Turčijo in Egiptom pri Navarinu (na severozahodni obali Peloponeza; 1827) za pokrajine med Peloponezom na eni strani in Epirom in Tesalijo na drugi. Isto leto dobi še Evbejo (podolgovati otok v Egejskem morju) in večino Cikladov (otočje južno od Evbeje). Dve leti pozneje (1832) se njena severna meja pomakne do gorovja Pinda. Leta 1864 dobi Grčija Jonske otoke, leta 1881 pa del Epira in Tesalije.

Takrat šele je grški dinamizem zajel sapa in se odpočil; miroval je več kot trideset let. Današnji Grk je v marsičem soroden klasičnemu Helenu. Predvsem ima, kakor ugotavljajo nemški zgodovinarji, isto nagajenje do političnih prepričanj kakor vrstniki Solona, Pizistrata in Lizandra. Grki iz leta 1880 se na vrat na nos vržejo v politične razprtije. Začne se doba notranjih nemirov, tolikšnih, da nekaj časa celo ogrožajo obstanek države. Posebno finančno zaide tedanja Grčija v velike stiske in težave; iz njih se reši šele s pomočjo veselil. Potlej se za nekaj časa obrne na boljše. Dežela začne gospodarsko prosperirati, saj si l. 1893 lahko privoščijo slovesno otvoritev Korintskega prekopa. Tri leta pozneje (1896) praznuje Grčija obnovo olimpijskih iger, a pet let poprej, za 70 letnico njene neodvisnosti, počijo hudi nemiri na Kreti.

Krečani so namreč zahtevali priključitev k materi domovini. Carigradska vlada je mislila, da bo duhove pomirila, če bo na Kreta poslala kriščanskega guvernerja. Začelo se pogajanja med Grčijo in Turčijo—zaman. Spet morajo vmes poseči velesile. Leta 1896 priplave pred kretske pristanišče Chania angleška bojna ladja Hood. Naslednje leto počijo novi nemiri in spet gre demonstrirati angleška vojna mornarica. Na otoku se izkrcajo grški prostovoljci.

Čeprav se je to dogajalo še v prejšnjem stoletju, se nam zdijo vredno, pomuditi se pri teh dogodkih, saj je problem Krete še dolgo vznemirjal duhove. Neurejen je namreč ostal vse do leta 1913, ko je Grčija po zmagoviti balkanski vojni dobila ta važni otok v svojo oblast.

Kreta je ob koncu preteklega stoletja, ko so se začeli opor grških nacionalistov, potegnila Grčijo v nesrečno vojno s Turčijo. Na grške obmejne incidente je namreč Turčija odločno odgovorila in vojni spopad je postal neogiben. Grki zbero 80.000 mož, Turki skoraj dvakrat toliko. Pri Lerisi v Tesaliji dožive Grki prvi poraz. Na posredovanje ruskega carja pristanejo Turki na kratko premirje, toda Grki ne odnehajo. Zato pa dožive še dva poraza, pri Domoku in pri zgodovinskih Termopilah.

Zmagovita Turčija zahteva od Grčije veliko denarno odškodnino in lep kos grške zemlje. Šele posredovanje veselih obvarov Grke novega razkosanja njihove domovine. Vrh tega ugodni carigradska vlada predlogu Rusije! Anglije in Francije in imenuje grškega princa Jurija za guvernerja Krete.

Boj za neodvisnost
Leta 1910 je na Balkanu že smrdelo po smodniku, ki se je vnel dve leti pozneje. Turška politika na Balkanskem polotoku združila Srbijo, Bolgarijo in Grčijo v balkansko zvezo. Grkom in Bolgarom gre za to, da osvobodijo svoje macedonske rojake izpod turškega jarma. Srbija ima pa še en tehten vzrok: njeni voditelji hočejo namreč razburjenost naroda sprico aneksijske Bosne in Hercegovine (1908) kanalizirati drugam.

Za vojskujočimi se balkanskimi narodi stoje seveda velesile. Na eni strani Rusija, ki bi rada pomnožila svoj vpliv na Balkanu, na drugi strani Avstro-Ogrska, ki si ničesar bolj ne želi, kakor da si Srbija opeče prste. Sicer je bil pa takrat ves svet prepričan, da bo Turčija zmaga grčala—ves svet razen balkanskih državic, borečih se za svobodo in neodvisnost, in njihovih slovenskih prijateljev v Avstriji.

Toda preroki so se ušli. 17. oktobra 1912 se je balkanska vojna začela, tri tedne nato, 8. novembra, so bili Grki že v Solunu.

Evropa se jame vznemirjati. Nepričakovano zmaga balkanske zveze grozi, da bo vojni požar še razširil. Bolgarski kralj Ferdinand ima vkorakati v Carigrad, to pa ni všeč ruskemu carju; saj je bil Carigrad že od nekdaj vroča želja Rusije. Srbija ima predreti do Jadranskega morja, to pa ne gre v račun Avstro-Ogrski; habzburška mornarija se zgrozi sosed. Velesile se mudi posredovati, toda uspeha ni, ker Turčija ne mara plačati računa svojega poraza. Februarja 1913 vzplamti vojna na novo. Balkanski zvezi se je bila medtem pridružila še Črna gora. Tri mesece nato se sovražnosti ponovno ustavijo. Turčija pristane na mirovne pogoje.

Prva balkanska vojna je prinesla Grčiji ostanek Epira, del Macedonije, Kreta in druge otoke v Egejskem morju.

Toda prva vojna je imela v sebi že kal druge. Dovčerajniji zavezniki se sporeko pri razdelitvi Macedonije. Srbi, odrinjeni od Jadranskega morja, se ne morejo odpovedati še svojemu delu Macedonije. Toda Bolgari ostanejo nepristopni.

Spretna srbska diplomacija se tedaj sporazume z Grčijo za stran razdelitve Macedonije, misleč, da bo tako Bolgare laže pridobila za kompromis. Toda Bolgari, pijani od svojih zmag, se preveč zanašajo na moč svoje vojske, da bi se zadovoljili s kompromisom. Zato sklenejo iznenada napasti Srbe in jih potolči, še preden bi jim Grki utegnili prihiteti na pomoč. Medtem ko se pogajanja še v teku, medtem ko se Rusija trudi, da bi spirti stranki pobotala, medtem ko Avstro-Ogrska pritiska pri svojih zavezniških Nemcih in Italiji, da ji dovolita obračun s Srbijo—medtem pride bolgar-

ski vrhovni poveljnik general Savov v zahrbtni napad na dotodanje zaveznike.

Toda Srbi se ne dajo presenetiti. Bolgarski napad se izjalovi. Grki zavzamejo Kavalo. Turčija, videla, da je trenutek ugoden, se pridruži zmagovalcem in za njo še Rumunija. Berlin odkloni ponovno avstrijski predlog in noče nastopiti proti Srbiji. Bolgarija ostane sama. Obdana s sovražniki z vseh štirih strani, mora kapitulirati.

Grki dobe Solun in Kavalo. Egejsko morje se Bolgariji zapre.

Boj za hegemonijo

Leta 1914 Grčija ne ve, kako naj se odloči. Ali naj se pridruži antanti ali centralnim državam? Kralj Konstantin predlaga nemško - avstrijsko orieniacijo. Venizelos je na strani zaveznikov. Le-ti zasedejo Solun. Venizelos izjavi, da je njegov protest proti zavezniški kršitvi grške nevtiralnosti zgolj formalnega značaja. Ko se začne bitka za Dardanele, ponudi Venizelos zaveznikom 80.000 mož. Toda kralj dezavuirava svojega ministrskega predsednika in ga prisili k odstopu.

Venizelova ideja je ideja o Veliki Grčiji, ki naj bi segala do kopenskih meja Egejskega morja. To bi mogla Grčija dobiti samo od zaveznikov, zakaj stroške bi plačala Turčija, zaveznica centralnih držav.

Ko se leta 1917 Venizelos spet vrne na oblast, se Grčija odkrito postavi na stran zaveznikov. Toda Venizelos sen se ne uresniči: zavezniki mu ne priznajo Carigrada.

Neprestani uspehi vse od leta 1826—izvemši nesrečno, a kratkotrajno vojno s Turčijo—so grškemu nacionalizmu podelili silen polet. Nekateri nacionalisti so od samih zmag kar otopeli in izgubili smisel za razločevanje možnega in nemožnega. "Česar nam zavezniki niso dali, si bomo pa sami vzeli." Takšno je bilo geslo grškega nacionalizma po končani svetovni vojni.

V maju 1919 se Grki izkrcajo v Smirni v Mali Aziji. Kakšen je bil konec anatolske vojne, naski bralci vedo: vojaki Kemala Atatürka so Grke vrgli v morje. Grčija izgubi vzhodno Trakijo in se vrne v okvir skoraj istih meja, kakor jih je imela leta 1913.

Poraz, ki ga je Grčija doživela v Mali Aziji, je ustvaril o grški vojski napačno predstavo. Anatolska vojna je bila nepremišljena pustolovščina. Grški generalni štab ni poznal vrlin in hib svojega nasprotnika. Predvsem je pozabil, da je za uspešno invazijo potrebna brezhibna oskrba vojaštva, za oskrbo pa zadostna mornarica. A mornarice je bila Grčiji v dobršni meri pogoltnila svetovna vojna.

Grškega vojaka torej ne zadene krivda za katastrofo grške ekspedicije v Malo Azijo. Grški vojak zna biti drzen in pogumen kakor kateri koli njegov sosed na Balkanu. Pravkaršnji boji v Albaniji so to lastnost potomec starih Helenov na novo potrdili.

V šargonu
Trgovina z gramofonskimi ploščami išče prodajalke. Mlado dekle se pride predstavljati: "Koliko časa ste pa bili v prejšnji službi?" jo vpraša delodajalec. "Od 'Poljubljam vam roko, madame' do 'Balalajke'."

Slovenska Narodna Podporna Zveza

2657-59 So. Lawndale Ave. Chicago, Illinois

GLAVNI ODBOR

IZVRŠEVALNI ODBOR:

Vincent Calhoun, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider, st. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Lawrence Gradishak, penar.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich, st. blaginik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Philip Goshin, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Mulek, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

PODPREDSEDNIKI:

Andrej Vidrih, prvi podpredsednik.....764 Forest Ave., Johnstown, Pa.
Frank Babin, drugi podpredsednik.....1559 A. W. Walker St., Milwaukee, Wis.
John Pedver, Jr., prvi distriktni podpredsednik.....Box 227, Strasburg, Pa.
Gauthier Zaroch, drugi distriktni podpredsednik.....Box 227, Strasburg, Pa.
John Khamak, tretji distriktni podpredsednik.....169 Prospect St., Oglesby, Ill.
Edward Tomic, četrti distriktni podpredsednik.....322 W. 7th St., Walsenburg, Colo.

GOSPODARSKI ODBOR:

Math Petrovich, predsednik.....355 E. 31st St., Cleveland, Ohio
Vincent Calhoun.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
F. A. Vider.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Vagrich.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
John Gile.....351 S. Prospect Ave., Clearwater, Fla.
Donald J. Lotrich.....1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
Jacob Zupan.....1400 S. Lombard Ave., Berwyn, Ill.

POBORNKI ODBOR:

John Gerlich, predsednik.....414 W. Hay St., Springfield, Ill.
Frank Babin.....1551 Muskego Ave., Cleveland, Ohio
Anton Sholar.....Box 27, Atma, Kansas
Frank Vratovich.....315 Yates St., Lawrence, Pa.
John Tricel.....Box 267, Strasburg, Pa.

NADZORNI ODBOR:

Frank Zeitz, predsednik.....2301 S. Lawndale Ave., Chicago, Illinois
Fred Mager.....25 Westcote Ave., Peru, Illinois
Miles Medvedchik.....14202 Arcadia Ave., Cleveland, Ohio

Preglavice za naborne komisije

Vojaški naborni sistem je že v veljavi šest mesecev in več kot 200.000 mladih Amerikancev se že nahaja na vežbališčih. Malo bojazni, izraženih v začetku, se je uresničilo. Nastale pa so druge nepričakovane težkote.

Nekateri so bili mnenja, da bo trgovina in industrija spravljena v nered valed nabora tolikih mladih sil; to mnenje se je izkazalo neosnovano, pač pa je ločitev od družine ustvarila večji problem kot se je pričakovalo.

Ze sedaj Ameriška legija pripravlja zakonski naert, ki bi pripadajo obvezno vojaško službo z naborom kot stalno dejstvo ameriškega življenja, ki pa bi omejeval vojaško starost od 18 do 21 let. Ljudje okoli trideset in več let utegnejo imeti težkote, da bi se po vojaški službi prilagodili civilnemu življenju, mnogo več kot mlajši ljudje. Pod sedanjim sistemom se morajo registrirati za vojaško službo vsi oni, ki so v starosti med 21 in 26 let.

Sugestija gospe Rooseveltove poudarja drugo vrsto težko. Izrazila je mnenje, da vsi moški, živeči z ženo, bi morali biti odloženi in najprej bi morali biti vpoklicani samaki, ki imajo najmanj družinskih vezi.

Treba je tudi izenačiti postopanje, kar se tiče odložitve. Nekateri lokalne komisije odlagajo vse poročene moše, druge komisije so zopet strožje in ne oprostajo od vojaške službe, ako žena dela. Isto velja glede presojevanja, da li delo, kjer je nabornik zaposlen, je take važnosti, da bi bil nabornik nepogrešljiv za splošno dobro. Tako je nastal v New Yorku spor med županom La Guardio in nabornimi komisijami glede odpravitve od vojaške službe redarjev in ognje gascev. Zupan La Guardia stoji na stališču, da ti čuvaji javne varnosti so itak na fronti narodne obrambe in ne bi smeli biti rekrutirani za vojaške vaje.

V drugih krajih ni bilo nikake težkote, kar se tiče njih oprostitve. Tudi glede presojevanja drugih okolnosti, ki naj odločajo potrebo oprostitve vsled tega, ker je nabornik vpslen v splošno koristnem delu, vladajo razna mnenja. Tako je bilo treba precej prepričevanja v neki občini, ki je imela tri zdravnike, da ne bi vseh potrdili v vojske.

Naborna oblast je napravila razna pravila. Tako je odredila, da bodo vsi meniški bratje v katoliški cerkvi, dasi lajki, oproščeni od vojaške službe. Kar se tiče dijakov in znanstvenih delavcev, ni oblast hotela ustanoviti splošnega pravila, kar se tiče odložitve.

To delo naravno zavlačuje rekrutiranje in še večja ovira je počasna gradnja barak v nekaterih taborih. Vzile temu se pričakuje, da okoli 1. junija bo v vežbi 1.400.000 vojakov. Od teh bo 650.000 obvezno rekrutiranih, dočim so ostali prostovoljci, ki so vstopili v redno vojsko, odkar je bila uvedena obvezna vojaška služba.

Common Ground—FLIS.

Teški časi

"Najstarejša žepne ure so tehtale skoraj četrt kile."

"Joj, kako težki časi so morali biti tedaj!"

Od leve na desno: kongresnik C. A. Woodrum, državni tajnik Cordell Hull, mornarični tajnik Frank Knox in vojni tajnik Henry L. Simmon.

(Se nadaljuje.)

"K zastavi!"
Z enim skokom se je Rochas obrnil ter prijel zastavo, katere ročaj je bil strti, dočim je podpornični, usta zadelana s krvavo peno, mrmral:

"Jaz že imam svoj del! ... Naj me piše v ... — Samo rešite zastavo!"

Ostal je sam, zvijaje se v tem prelestnem gozdnem kotu, in ruvaje travo s skrčenimi rokami; proti so se mu dvigale v grgranju, ki je trajalo še cele ure.

Nazadnje so bili vendarle zunaj tega stranskega gozda. Z Mauricem in Jeanom so ostajali od male pešice le še poročnik Rochas, Pache in Lapoulle. Gaudé, ki so ga bili izgubili, je tudi prišel iz grmovja; rog preko rame, je tekel, da dohiti tovariše. Bilo je pravcato olajšanje, ko so se zopet oddahnili. Na tej strani doline je bilo živžganje krogel ponehalo in tudi granate niso več udarjale.

Pred vhomod neke pristave so takoj nato slišali preklinjanje in so videli generala na konju, ki se je kadil od znoja; general pa je bil srašano srdit. Bil je general Bourgain-Desfeuilles, njihov brigadni poveljnik, ves prašen in potrt od trudnosti. Njegov debeli rdeči lahkoživski obraz je izražal besnost nad porazom, ki ga je smatral za nekakšno osebnostno neizgodo. Že od jutra ga vojaki niso bili več videli. Gotovo se je izgubil na bojišču, ko je dirjal okrog in iskal ostankov svoje brigade; v svojem srdu nad temi pruskimi baterijami, pometajočimi cesarstvo in srečo, ki mu je bila dotlej mila, kot častniku, priljubljenemu v Tuilerijah, je bil ves pripravljen, nastavi se smrti.

"Strela božja!" je kričal, "torej ni več nobene človeka tu? Ali je v tem prokletem kraju res nemogoče nekaj izvedeti?"

Prebivalci pristave so bili morali zbežati globoko v notranjost gozdov. Naposled se je prikazala med vrati ženska, stara kot svet, brčias pozabljenega dekla, ki so jo slabe noge primorale, da je ostala.

"Ohe, mati, semkaj! ... Kje je Belgija?"

Pogledala ga je s topimi očmi; njen obraz je razodeval, da ga ni razumela. Takrat pa je on izgubil vso zmernost, pozabil, da ima opravka s kmetasko dekle, in pričel kričati, da se mu ne ljubi vračati v Sedan in iti v jetništvo kakor kalin; on da hoče izginiti preko meje, in to brž! Več vojakov se je bilo približalo in prisluhnilo.

"Ali, gospod general!", je dejal neki seržant, "tu ni več mogoče priti skozi: povsod so Prusi ... Davi je bilo še časa, popihati jo."

Zares so že krožile vesti o kompanijah, ločenih od svojih polkov, ki so nehote prekoračile mejo, in o drugih, ki se jim je kasneje celo posrečilo prodreti sovražne vrste, preden je postalo obkoljenje popolno.

General, ves iz sebe, je skomizgnil:

"Vraga, s fanti, kakršni ste vi, da človek ne bi prišel kamor hoče?" Menda najdem vendar petdeset možakarjev, ki ponese še enkrat čepinje napredaj!"

Nato se je zopet obrnil k stari kmetici. — "Tak, strela božja! Mati, odgovorite vendar! Belgija, kje je to?"

To pot je razumela. S svojo brezmesno roko je pokazala proti velikim gozdom:

"Tam doli, tam doli!"

"Kaj? Kaj pravite? ... Te hiše, ki se vidijo na koncu polj?"

"Oh, dalje, mnogo dalje! ... Tam doli, čisto tam doli!"

General se je skoraj zadavil od besa.

General se je skoraj zadavil od besa.

"A to je ostudno, takšna prokleta dežela! Človek nikdar ne ve, kakšna je ... Belgija je bila pred nosom, človek se je bal, da nehoti zaleze vanjo; in zdaj, ko hoče tja, je ni več. Ne, ne, to je vendarle preveč! Naj me primejo, naj store z mano, kar hočejo, jaz pojdem spat!"

Pognal je konja in zdriljal proti Sedanu, skakaje na sedlu kakor meh, napihnen z jeznim viharjem.

Pot se je tu obračala, spuščali so se proti Fond de Givonne, predmestju, ki leži med griči; cesta, ki vodi navzgor proti gozdom, je bila obrobjena s hišicami in vrtovi. V tem trenutku jo je polnila takšna reka beguncev, da so bili poročnik Rochas, Pache, Lapoulle in Gaudé kakor zaprti pred neko gostilno na vogalu križpotja. Jean in Maurice sta se morala truditi, da sta dospela k njim. In vsi so bili presenečeni, ko so začuli mastni glas pijanca, ki jih je klical:

"Glejte no, takšno srečanje! ... Ohe, tovariši! ... Ah, srečanje je vseeno veselo!"

Spoznali so Chouteau-a, ki se je v gostilni s komolci opiral na prtično okno.

Ves pijan je kolcaje nadaljeval:

"Dajte no, nikarite se obotavljati, če vas žela ... Za tovariše se vedno še kaj dobi ..."

Negotovo je mahnil z roko čez ramo in poklical nekoga v ozadju sobe.

"Stopi semkaj, lenoba ... Daj gospodom pitii!"

Zdaj se je pokazal Loubet, ki je v vsaki roki veselo vihtel polno steklenico. Bil je manj pijan kakor njegov drug, in je kričal v svoji šalji parizansčini, posnema je noslajoči klas prodajalcev sladke vode na javnem prazniku: "Sveže, prav sveže! Kdo hoče?"

Niso jih videli, odkar sta se izmazala pod pretvezo, da neseta seržanta Sapina na ambulanco. Brez dvoma sta potem blodila in postopala, izogibaje se krajem, koder so padale granate. In naposled jih je zaneslo v to gostilno, izročeno plenitvi.

Poročnik Rochas je bil ogorčen.

"Počakajta, sodruga roparska, pokažem vama, kaj se pravi popivati, ko mi poginjamo od truda!"

A Chouteau ni sprejel ukora.

"Oho, norec stari! Ali razumeš, zdaj ni več poročnikov, zdaj so le še svobodni možje ... Ali te Prusi niso dovolj naklestili, da se jih hočeš nabrati še bolj?"

Morali so zadržati Rochasa, ki mu je hotel razbiti glavo. Sicer pa si je Loubet sam s steklenicami v naročju, prizadeval napraviti mir.

"Pustite, pustite, ne grizite se, saj smo vsi bratje!"

"In namežiknil je Lapoulle-u in Pache-u, svojima četnima tovarišema, ter zaklical:

"Vidva pa ne bodita neumna; stopita noter, da vama izplaknemo grlo!"

Lapoulle se je par hipov obotavljal, v temni zavesti, da je zlo, veseljačiti, dočim se tolikim revežem obeša jezik. A saj je bil tako izmučen, tako upehan od gladi in žeje! Mahoma se je odločil ter z enim skokom, brez besede, stopil v krčmo, porivaje pred seboj Pache-a, ki se je istotako molče brez volje vdajal izkušnjam. In nista se več pokazala.

"Tolpa roparska!" je ponavljal Rochas. "Vse bi jih morali postreliti!"

Zdaj je imel s seboj le še Jeana, Maurica in Gaudé-a, in vse štiri je polagoma vzlic njihovega odpora odrinil hudournik beguncev, ki se je razlival po vsej cesti. Že so bili daleč od gostilne.

(Dolje prihodnjici)

Londončan na stopnicah svoje hiše, katero je delno porušila nemška bomba.

dovati primere, ko so dobile mo- že tudi manj privlačna dekleta, kakor hitro so jele posvečati več pozornosti svoji obleki in prenehale toliko govoriti o sebi. Potlej se obrnemo še k razredu moških in jim svetujemo, naj pri izbiri žene ne gledajo samo na telesno lepoto, ker so ženske prej zrele kakor moški in znajo spretno prikriti svoje napake.

Na svojih predavanjih so mnogi mladeniči vpraševali: "Ali je res, da bom boljši mož, če bom imel pred vstopom v zakon razmerja z drugimi ženskami?" To ni res. Razen tega nekatera dekleta tudi mislijo, da je dobro, če dekle in fant še pred zakonom pričneta splošno živeti, češ da se tako bolj spoznata in da dekle tako fanta laže obdrži zase.

Že nešteto krat sem razložil dekletom, da so v veliki zmoti, če tako mislijo. Razlagam jim primer za primerom in jim dokazujem, da takšno razmerje ubija ljubezen.

Neko mlado dekle me je presenetila s svojo izjavo: "Priatelji so mi pogosto dejali, da je treba pred zakonom poskusiti, ali se spolno ujemaš s svojim možem."

To je laž. Vsaka ženska in vsak moški lahko postane dober spolni tovariš. Kakaj je pa potrebno dovolj časa, da se prilagodi drug drugemu. Dejal sem tisti deklici, da bi s takim korakom škodovala svoji zaroki. "Če bi enkrat samkrat poskusili, se ne bi mogli prepričati, če se preizkušnja posreči, bi se sicer prepričali, da ste sposobni, ne pa, ali ste primerni za zakon."

Glavna stvar, ki naj jo pokaže zaroka, je spoznanje, ali zarocenca spadata skupaj in ali bosta mogla biti dobra tovariša vse življenje, ali ju je zblizalo še kaj drugega razen spolne privlačnosti. Priporočam zarocenecem, naj bodo skupaj kolikor le utegnejo, toda v družbi svojih prijateljev, tako da lahko koristno primerjajo svojega izvoljenca ali izvoljenko s prijatelji.

Učitelji so dolgo let strašili svoje učence, upajoč, da bodo tako obvarovali njihovo nedolžnost. Mladenice in dekleta laže obrzdaš, če jim dopoveš, da mora biti zakon njih pravi cilj. Zavedati se morajo, da si bodo uropostili vse življenje, če bodo razuzdano živeli. Ni treba plašiti mladine! Bolje je, da ji postaviš višje cilje, vredne, da se zanje bori.

Mladenici in dekleta vzgojeni za zakon, vedo, da je dekle, ki spolno živi s svojim zarocencom, v stalni nevarnosti, da zanosi. Prav tako vedo, da rodi razuzdanost biološke in psihološke reakcije, ki utegnejo preprečiti normalen razvoj življenja.

Če se mladenič in dekle ujemata, če sta se izbrala po zgornj opisani preizkušnji, če sta zaljubljenca, navadno se kar najhitreje poročita. Navadno je zgodi, da je dekle pripravnejše, boriti se s težavami življenja, kakor mladenič. Pogosto mladi dekleta vodijo svoje zarocenke z besedami: "Lahko se poročiva, kakor hitro končava vseučilišče; toda poprej morava še dobiti kakšno službo. George namerava čakati vse do-

tlej, dokler ne bo zmožen, da vzdržuje naju oba. Kaj naj storiva?"

Navadno jim svetujem, naj si najprej priskrbita kakšno službo, potem se pa takoj poročita.

Zarocenici se morajo poučiti o zakonu pri zdravniku ali duhovniku. Zal pa to še ni tako v navadi; marsikdo se sramuje, čeprav lahko dandanes primerjamo to zdravnikovo poslanstvo samo z borbo zdravnikov proti tuberkulozi. Mlado pokolenje zdravnikov razume položaj zarocenec.

Nekoč je prišel k meni neki mladenič in mi dejal: "Prihodnje leto bi se rad poročil s svojo zarochenko, toda kakor hitro ji omenim kaj o zakonu, postane potrt." Pogovoril sem se z dekletom in sem izvedel, da je otrok staršev, ki sta se pozneje ločila. Njena mati je sovražila očeta. Pogosto je govorila, da so moški kakor živali. Dekle je sicer ljubila mladeniča, toda sleherna omemba spolnega življenja je zbudila v njej odpor.

Prosil sem jo, naj mi pošlje svojo mater, ker sem vedel, da se dekle tako dolgo ne bo izpremenilo, dokler se ne bo izpremenila njena mati. Materi sem dejal, da je večina zakonov srečna, zato njen zakon ne more biti za zgled in v opomin. Poslušala me je kakor otrok in potem dejala: "To, kar sem dejala hčeri o svojem zakonu, sem se naučila od svoje matere. Če bi bila poučena o zakonu, bi bilo moje zakonsko življenje drugačno."

Cez nekaj časa se je dekle čisto spremenilo. Pred kratkim sem jo videl in jo vprašal, ali se je že omožila. "Ne", mi je odgovorila, "počkala bova do junija." Ko sem jo vprašujoče pogledal, se je nasmehnila in dejala: "Moja mati se je omožila."

Mnogo mladih ljudi sklepa zakon, ne da bi si bili poprej na čistem glede svojega gmotnega stanja. Mladenici in ljubezenski zanesenosti radi pripovedujejo pravljice o bajnih vsotah, ki jih bodo zaslužili. Dekleta, ki sicer ljubijo lepe obleke, pa izjavljajo, da bodo srečno živeli od gole ljubezni. Vse zase pa mislijo, da bosta prevarila drug drugega, češ: "Ko se bova poročila, bo že kakor koli, drugače." Vendar žal ni tako lahko doseči to 'drugače'.

Kako srečni bi bili, če bi mogli mladeničem dopovedati, da je treba posvetiti izbiri zakonske družice vsaj toliko pažnje kakor izbiri konja, avtomobila ali motornega kolesa. Dobro bi jim bilo tudi dopovedati, da je bolje razdreti zaroko kakor skleniti zakon z žensko, ki se vam ne zdi najboljša na svetu.

Po poroki neposredna spolna prilagoditev ni tako važna; v nekaterih zakonih potrebuje ta mož in žena celo leto, da se spolno docela prilagodita drug drugemu. Če v letu dni ne pride do popolne harmonije v tem pogledu, svetujem svojim slušalcem, naj se obrnejo po pojasnilo k zdravniku. Vse spolne ovire se lahko odstranijo. Prilagoditev v družinskem življenju pa lahko dosežemo takoj, če se mož in žena otresesta trme, sebičnosti

in želje po neomejenem gospodovanju. Dekletom zabičujem: "Potrudite se, da boste pravilno razumele potrebe svojega bodočega moža. Poskrbite, da boste dojele njegov položaj!" Skoraj z istimi besedami se obračam k mladeničem; tako preprosto je vse to, toda žal pogosto mladi ljudje rajši uničijo svoj zakon in svoje družinsko življenje, kakor da bi poslušali te nasvete. Mnogi možje se vse bolj trudijo, da si obdrže dobro tajnico, kakor da obdrže dobro ženo.

Nekateri ljudje menijo, da so gimnazijci premladi, da bi razumeli spolni pouk. Mislim, da je to odvisno od načina, kako kdo poučuje. Srednješolski mladini je treba razložiti nevarnosti prezgodnjega izživljanja in jo opozoriti na potrebo izbire pravega življenjskega tovariša.

Nepoučena šolska mladina je lahkoverna in premalo pazi na izbiro svojih prijateljev. V tem primeru starši ne morejo dosti pomagati. Navadno pravijo: "Ne maram, da hodiš s tem in tem." Če mladenič ali dekle vprašata, zakaj ne, dobita kaj enostaven odgovor: "Ker jaz tako želim". Dekletom in fantom mora predavatelj razumno razložiti, zakaj ta ali ona družba ni primerna zanje; šele potem lahko zahtevamo od njih, da ne zahajajo vanjo.

Zal mi je, da moram zapisati, da so gimnazijke pogosto nevarne gimnazijcem. Navadno so umsko bolj zrele od svojih tovarišev. Mladeničem je treba svetovati, kako naj se obvarujejo takšnih deklet.

Čedalje večje število gimnazij in fakultet je med svojega predavanja uvrstilo tudi predavanja o zakonu in spolnem življenju. Vendar je še zmerom mnogo tisoč mladeničev in deklet tik pred vstopom v zakon brez tega tehtnega pouka. Na srečo imamo v Ameriki obširno literaturo, ki so jo napisali resni strokovnjaki; ta literatura lahko s pridom nadomesti strokovna predavanja.

Naročite Mladinski list, najboljši mesečnik za slovensko mladino!

Pravi zobje

Tonka: "Ej, Mira, kako te zobe imaš! Ali so pa res tvoji Mira: "Ali so moji? Ali misla da nisem zobozdravniku polno plačala?"

Ne more vedeti

Jetniški paznik kaznjencu: "Ti boste srečni, ko boste odšli tod?"

Jetnik: "Res ne vem. Obso sem na dosmrtno ječo."

COTTAGE HIŠA NA PRODU

Proda se 4 sobna Cottage hiša zaprt porč in podstrešje. Garža za eno karo. Zmerna cena. S. St. Louis Ave., Chicago, Ill.

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in ahode, vizitnice, časnike, knjižice, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih.

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. D

TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unijsko delo preve

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. LAWDALE AVENUE CHICAGO, ILLINOIS

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto pri prišteju eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 na eno leto naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assesmentu \$1.25 na tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člana S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri član preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zdrž. države in Kanado \$6.00	Za Ciceru in Chicago je \$7.50
1 tednik in 4.80	1 tednik in 6.30
2 tednika in 3.60	2 tednika in 5.10
3 tednike in 2.40	3 tednike in 3.90
4 tednike in 1.20	4 tednike in 2.70
5 tednikov in nič	5 tednikov in 1.50

Za Evropo je \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

PROSVETA, S.N.P.J.

2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1) Ime Čl. društva št.

Naslov

Ustavite tednik in ga pripišite k moji naročnini od sledetih članov moje družine:

2) Čl. društva št.

3) Čl. društva št.

4) Čl. društva št.

5) Čl. društva št.

Mesto Družina

Nov naročnik Star naročnik

Mladina in zakon

Napisal Ernest R. Groves

Večina staršev bi zardela od sramu, če bi slišala, kaj govorijo njih otroci o njihovi nebrzičnosti glede problema zakona. Mladenici in dekleta pravijo: Zeleli bi, da naši starši spoznajo, da smo že odrasli. Če kdo izmed nas omeni zakon, uporno molče, kakor da smo dejali nekaj, o čemer dostojen človek ne govori. Zakaj iskreno ne govorijo z nami? Naša želja, da bi bili poučeni o zakonu, je prav tako zdrava kakor želja, da stimo v življenje sposobni. S svojim ravnanjem nas samo begajo.

Dolgi deset let sem v svojih predavanjih na univerzi pripravljval mladenice in dekleta na probleme zakonskega življenja.

Mladenici navadno prično z dvorjenjem. Večina mladeničev in deklet ne ve, da je njihovo prvo srečanje s tovariši pomeni izbiro zakonskega druga ali družice.

Neki mladenič mi je nekoč dejal: Zarocen sem z nekim dekletom že leto dni. Prav za prav se nisem hotel zaročiti, toda ker sva dosti hodila drug z drugim in se včasih ljubkovala, sem mislil, da pričakuje od mene, da se bom zaročil z njo. Sijajno dekle je. Sram me je, da nisem tega spoznal poprej. Kot počtenjak se moram oženiti z njo. To-

da ali ni še kakšnega drugega izhoda iz tega položaja?"

Ker se mi ne zdi prav, da bi zaroka dala dekletu vso pravico do možkega, sem mu dejal:

"Pojasnite ji, da ste prepričani, da vajin zakon ne bo srečen. Slabo ste storili, da ste neprestano hodili z dekletom, čeprav se z njo ne morete poročiti. Monopol ste si vzeli na njen čas. Tako morate od nje takoj zahtevati, da zaroko razdere. Čeprav ji bo v začetku težko, bo sama kmalu spoznala, da je to najboljša ureditve tega problema. Dobila bo človeka, ki bo z druge strani gledal na to stvar."

Mladenici se je začudil, ko je dekle čisto mirno razdrla zaroko. Nekaj tednov pozneje se je zaročila z nekim drugim mladeničem.

Zaroka naj bo preizkušnja ljubezni. Takoj jo je treba razdreti, kakor hitro sta mladenič ali dekle prepričana, da sta napak storila, da sta se zaročila. Še zmerom se lahko še enkrat zaročita, če pozneje spoznata, da sta se prenačala.

Zarocen mladenič in zarocenka dekleta me vprašujejo: "Kaj vse moram priznati iz prejšnjega življenja svojemu zarocenecu ali svoji zarocenki?" Takole odgovorjam: "Po navadi nič. Lahko poveste tisto, kar morajo tudi drugi ljudje vedeti o vas."

Kakor hitro se zaljubi, pove človek vse tisto, kar mu teži sr-

ce, ker je izpoved duševna olajšava, osnovana na čisti sebičnosti. Mladenici in dekleta, ki so se zaročili, naj povedo drug drugemu o svojem gmotnem položaju, o zgodovini svoje družine, o raznih telesnih nedostatkih in o svojih odnosih do drugih ljudi.

Smeh in bedasto je govoriti o stvarih, ki se jih človek sramuje. Človek z zaroko že jadra v novo življenje. Prizadevati si mora, da bo to življenje srečno, zato so izpovedi izpovedi nepotrebnosti in odveč. Človek, ki poslušala izpoved svojega druga, nehoti podvomiti, ali ne tiče za njo še hušje stvari, ki jih ni bil slišal in ki jih bo pozneje izvedel.

Mnoga dekleta mislijo, da dekle, ki ne kokerira, ne more dobiti moža. Vedeti je pa treba, da večina mladih mož, namreč tistih, ki si jih dekleta žele za možke, trdi, da si izbirajo ženo iz vrst deklet, ki ne kokerirajo. Sicer priznavajo, da lahko dekleta, ki ni dovolj pametna, premami mladeniča s poljubi in ga zavaruje z lepimi očmi, toda dolgo ga s tem orozjem ne more obdržati. Zato takole svetujem dekletom:

"Lahko si sicer pridobivate možke s kokeriranjem, toda to vam še zmerom ne bo pripomoglo do dobrega moža."

Pri svojem delu moram biti pravičen za obe strani: kadar me deklet vpraša: "Kako lahko dobim moža?" ji pričenem pripove-